

This eChok volume of

Bamidbar

Volume 1

is dedicated In memory of

יוסף אליהו בן שמחה ז"ל

Joseph Harary

Dedicated by his ever-loving Family

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת הנפש משבת שעברה

לא וְדָא מְטָרַת מְטוּלְהוֹן לְכָל פּוֹלְחָנְהוֹן בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא דְפִי מִשְׁכָּנָא וְעֵבְרוּהִי וְעִמּוּדוּהִי וְסִמְכוּהִי: לֵב וְעִמּוּדֵי דְדִרְתָּא סְחוּר סְחוּר וְסִמְכִיהוֹן וְסִבִּיהוֹן וְאִטְוִיגִיהוֹן לְכָל מְגִיהוֹן וְלְכָל פּוֹלְחָנְהוֹן וּבִשְׁמֹהֶן תִּמְנֹנֵן יֵת מְנִי מְטָרַת מְטוּלְהוֹן: לֵב דִּין פּוֹלְחָן וְרַעֲיַת בְּנֵי מְרָרִי לְכָל פּוֹלְחָנְהוֹן בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא בִּידָא דְאִיתְמַר בֵּר אַהֲרֹן כַּהֲנָא: לֵב וּמָנָא מִשָּׁה וְאַהֲרֹן וְרַבְרָבֵי כְנִשְׁתָּא יֵת בְּנֵי קֹהַת לְזִרְעֵיהוֹן וּלְבֵית אֲבֹתְהוֹן: לֵב מִבְּר תְּלַתִּין שָׁנִין וְלַעֲלָא

לא וְזֹאת מְשִׁמַּת מִשָּׂאֵם לְכָל-עֲבֹדְתָם בְּאֵהֶל מוֹעֵד קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעִמּוּדָיו וְאֲדָנָיו: לֵב וְעִמּוּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב וְאֲדָנֵיהֶם וְיִתְדֹתָם וּמִיתְרֵיהֶם לְכָל-כְּלֵיהֶם וְלְכָל עֲבֹדְתָם וּבִשְׁמֹת תִּפְקְדוּ אֶת-כְּלֵי מְשִׁמַּת מִשָּׂאֵם: לֵב זֹאת עֲבֹדַת מְשִׁפְחַת בְּנֵי מְרָרִי לְכָל-עֲבֹדְתָם בְּאֵהֶל מוֹעֵד בֵּיד אִיתְמַר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן: לֵב וַיִּפְקֹד מִשָּׁה וְאַהֲרֹן וּבְנֵי־הָעֵדָה אֶת-בְּנֵי הַקְּהָתִי לְמִשְׁפַּחְתָּם וּלְבֵית אֲבֹתָם: לֵב מִבֶּן שְׁלֹשִׁים

(31) This is the charge of their burden for all their [Holy] work in the Tent of Appointment: the planks of the Sanctuary, its bolts, its pillars, and its sockets. (32) The pillars of the surrounding Courtyard, their sockets, their stakes, and their ropes, for all their vessels for all their work involved. You shall designate by name the vessels charged to them for their burden. (33) This the [Holy] Service of the families of the sons of Merari for all their service in the Tent of Appointment, which was under the supervision of Itamar, the son of Aharon the Priest. (34) Moshe, Aharon, and the leaders of the the congregation counted sons of the Kehaty, according to their families and their fathers' household. (35) From the age of thirty years and upwards, until

RASHI

(32) **Their stakes, and their ropes** — [Referring here to stakes and ropes] of the [Courtyard] pillars, since the stakes and ropes of the [Courtyard] curtains are already included in the burden assigned to the sons of Gershon (see above verse 26). There were stakes and ropes for the curtains and the hangings at the bottom so that the wind would not lift them up, and there were also stakes and ropes for the pillars all around [the Courtyard], from where the curtains would be hung by their upper edge with poles and rods, as was taught in [the Beraita of] Melecheth HaMishkan

רש"י (לֵב) וְיִתְרָהֶם וּמִיתְרֵיהֶם. שֶׁל עִמּוּדִים, שֶׁהָרִי יִתְדוֹת וּמִיתְרֵי הַקְּלָעִים בְּמִשָּׁא בְּנֵי גֶרְשׁוֹן הָיוּ; וְיִתְדוֹת וּמִיתְרֵים הָיוּ לְיִרְיעוֹת וְלַקְּלָעִים מִלְּמִסָּדָה, שֶׁלֹּא תִגְבְּהֵם הָרוּחַ, וְיִתְדוֹת וּמִיתְרֵים הָיוּ לְעִמּוּדִים סָבִיב לְהַלּוֹת בָּהֶם הַקְּלָעִים בְּשִׁפְתָם הָעֲלִיוֹנָה בְּכַלּוֹנְסוֹת וְקִנְדָסִין כְּמוֹ שֶׁשְׁנוּיָהּ בְּמִלְאַכַת הַמִּשְׁכָּן:

(Chapter 5).

שָׁנָה וּמַעֲלָה וְעַד בֶּן־חַמְשִׁים שָׁנָה כָּל־
הַבָּא לְצִבְאָה לְעִבְדָהּ בְּאֵהָל מוֹעֵד:

the age of fifty years, all who enter the legion, for service in the Tent of Appointment.

PROPHETS Judges 13

נביאים שופטים פרק יג

יב ואמר מנוח כען יתקיימן
פתגמך מה יהא דחי לרביא
ומה נעביד ליה: יג ואמר
מלאכא דיי למנות מכל
דאמריית לאתתא תסתמר:
יד מכל דיפוק מגופנא דחמרא
לא תיכול וחמר חדת ועתיק
לא תשתי וכל מסאב לא
תיכול כל די פקידתה תטר:
טו ואמר מנוח למלאכא דיי
ניחוד כען יתך ונעביד קדמך
גדיא בר עזי: טז ואמר מלאכא
דיי למנות אם תחדינני לא
איכול בלחמך ואם תעביד

יב ויאמר מנוח עתה יבא דבריק מה יהיה משפט
הנער ומעשהו: יג ויאמר מלאך ידוה אל מנוח
מכל אשר אמרתי אל האשה תשמר: יד מכל
אשר יצא מגופן היין לא תאכל ויין ושכר אל
תשת וכל טמאה אל תאכל כל אשר צויתיה
תשמר: טו ויאמר מנוח אל מלאך ידוה נעצרה נא
אותך ונעשה לפניך גדי עזים: טז ויאמר מלאך
ידוה אל מנוח אם תעצרני לא אכל בלחמך
ואם תעשה עליה לידוה תעלנה כי לא ידע מנוח
כי מלאך ידוה הוא:

עלתא קדם יי תסקינה ארי לא ידע מנוח ארי מלאכא דיי הוא:

(12) And Manoach said; Now let your words come forth; what shall be the rule for the lad and his doing? (13) And the angel of the Lord said to Manoach; Of all that I told to the woman she should beware. (14) Anything that comes out of the grapevine she shall not eat and wine and strong drink she may not drink and any impurity she may not eat. All that I commanded her she shall observe. (15) And Manoach said to the angel of the Lord; Please let us detain you now and prepare a goat kid for you. (16) And the angel of the Lord said to Manoach; If you detain me I shall not eat of your bread and if you will make a burnt-offering, you must offer it to the Lord; for Manoach did not know that he was an angel of the Lord.

RASHI

רש"י

(12) **What shall be the rule for the lad** — *What is proper to be done for him?* (יב) מה יהיה משפט הנער. מה חזי למיעבד ליה:
(13) **And the angel of the Lord said to Manoach;** — *What is proper to be done for him?* (טו) נעצרה נא. נאסוף אותך אל הבית:

(15) **Please let us detain you** — *Let us take you into the house.*

WRITINGS Proverbs 31

כתובים משלי פרק לא

יֵא בַטַח בַּה לֵב בַּעֲלָהּ וְשָׁלָל לֹא יִחְסֵר: יֵב גְּמַלְתָּהּ
טוֹב וְלֹא-רָע כָּל יְמֵי חַיֶּיהָ: יֵג דַּרְשָׁה צֹמֵר וּפְשָׁתִים
וְתַעֲשׂ בַחֲפִיץ כַּפֵּיהָ: יֵד הֵיטָה כְּאֵנוֹת סוֹחֵר מִמֶּרְחָק
תָּבִיא לְחֵמָה: טו וְתַקֵּם | בַּעוֹד לַיְלָה וְתִתֵּן טָרֵף
לְבֵיתָהּ וְחֵק לְנַעֲרֹתֶיהָ:

יא דתכל עלה לביה דבעלה
ולא מתבזא ולא חסרא:
יב פרעתיה טבתא ולא בשתא
כל יומי חייה: יג תבעת
עמרא וכתנא ועבדת היד
צכינא דאידה: יד והות היד
אלפת דתגרא דמן רחיק

מיתיא מכלותא: טו וקמת בלייליא ויהבת מזונא לבייתה ופולחנא לטלייתהא:

(11) Her husband's heart relies on her and he will lack no gain. (12) She bestows good upon him and never evil all the days of her life. (13) She seeks out wool and flax and works with willing hands. (14) She is like merchant ships, from afar she brings her food. (15) She rises while it is still night and she gives food to her household and a portion to her maidens.

RASHI

רש"י

(יא) וְשָׁלָל לֹא יִחְסֵר. בְּלוֹמַר לֹא יִחְסֵר כָּל טוֹב: (טו) טָרֵף. מְזוּן: וְחֵק. גַּם הוּא מְזוּן הַקְּצוּב לָהֶם:
(11) *He will not lack any good.* (15) *טָרֵף — [means] food. וְחֵק — this is also food which is allotted to them.*

Mishnah Gittin, chapter 2

משנה גיטין פרק ב

(1) If one who brings a *get* from overseas declares: It was written in my presence, but not signed in my presence, [or] It was signed in my presence, but not written in my presence, [or] All of it was written in my presence, but only one of the witnesses signed in my presence, [or] [The latter] half [of the *get*] was written in my presence though both witnesses signed in my presence — the *get* is invalid [if the first half, the half which contains the names and the date was written in his presence, this would be sufficient to validate the *get*]. If one [who brings the *get*] says: It was written in my presence and another [who was not an agent] says: It was signed in my presence, the *get* is invalid. [If both had been agents to bring the *get*, by definition, there are two witnesses who are testifying to the validity of the *get*, and thus, it would not be necessary to say; In my presence, it was written and in my presence, it was signed. At this point, we are no longer concerned regarding the laws of *lishmah* since people

רבנו עובדיה מברטנורא

א המביא. נחתם חציו. אחד מן העדים חתם בפני: בפני נכתב חציו וכו' פסול. ודוקא חציו האחרון. אבל בפני נכתב חציו הראשון שהוא שם האיש והאשה והזמן, כשר. וחציו הראשון נמי לא צריך שיראה הכתיבה עצמה, אלא אם שמע קול הקולמוס בלבד עובר על הנגיר בשעת כתיבה, תו לא צריך: אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני

have become educated regarding this requirement (Tosfot Yom Tov)]. If two say: It was written in our presence [but only one of them was an agent to bring the *get*] and another says: It was signed in my presence, it is invalid. Rabbi Yehudah, however, validates [it, since there are two witnesses to the writing of the *get*; the *halachah* does not follow Rabbi Yehudah]. If one says: It was written in my presence and two say: It was signed in our presence, it is valid (see Tosfot

Yom Tov). (2) If [a *get* was] written by day and signed on the [same] day, written by night and signed on the [same] night, written by night and signed on the day [following], it is valid [according to Jewish law, the night is part of the following day]. However, if it was written by day [and dated as such] and signed on the night [following], it is invalid [since this is a predated document. The date was required on a *get* to prevent a husband from protecting his niece, who is also his wife, from charges of adultery, who, by presenting an undated divorce, could argue that she had already been divorced]. Rabbi Shimon, however, declares it valid, since Rabbi Shimon used to say that all documents written by day and signed on the [following] night are invalid [since a document requires a date in order to determine from which date a property sold to someone else by a debtor may be seized in payment], except for a *get* [Rabbi Shimon maintains that the reason a *get* requires a date is to ascertain until when the husband has usufruct rights in his wife's estate and since Rabbi Shimon holds that once he considers divorce he loses those rights, therefore, the date appearing is accurate. The *halachah* does not follow Rabbi Shimon]. (3) One may write [a *get*] with any material: With ink, with *sam* [paint], with *sikra* [red ink], with *kumus* [tree resin] and with *kankantum* [vitriol] or with anything which is permanent. It may not be written with liquids or fruit-juice or anything that is not permanent. It may be written on anything — on a [detached] olive leaf, [he may even write

אומר בפני נחתם, פסול. ורבי יהודה מכשיר. אחד ואמר בפני נכתב ושנים אומרים בפנינו נחתם כשר: ב נכתב ביום ונחתם ביום, בלילה ונחתם בלילה, בלילה ונחתם ביום, כשר. ביום ונחתם בלילה, פסול. רבי שמעון מכשיר, שהיה רבי שמעון אומר, כל הגטין שנכתבו ביום ונחתמו בלילה, פסולין, חוץ מגטי נשים: ג בכל כותבין, בדין, בסם, בסקרא, ובקומוס, ובקנקנתום, ובכל דבר שהוא של קימא. אין כותבין לא במשקים, ולא במי פרות, ולא בכל דבר שאינו מתקיים. על הכל כותבין, על העלה של

רבנו עובדיה מברטנורא

נחתם פסול. בזמן שהגט יוצא מתחת יד אחד מהם, דאצרכוהו רבנן לשליח המביא גט למימר תרווייהו. אבל אם הגט יוצא מתחת ידי שניהם, כשר. ששנים שהביאו גט אין צריך שיאמרו בפנינו נכתב ובפנינו נחתם: **שנים אומרים בפנינו נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול.** בזמן שהגט יוצא מתחת יד אחד מהם. אבל אם יוצא מתחת יד שניהם, כשר: **ורבי יהודה מכשיר.** ואפילו יוצא מתחת ידו של אחד מהם. ואין הלכה כרבי יהודה: **ב בלילה ונחתם ביום כשר.** שהיום הולך אחר הלילה ואין זה מוקדם: **ביום ונחתם בלילה פסול.** שהרי מוקדם הוא. ותקנו חכמים זמן בגיטין, גזירה שמא יהיה נשוי עם בת אחותו ותנונה עליו וחס עליה שלא תחנק ונותן לה גט בלא זמן. וכשמעידים עליה בב"ד מוציאה גיטה ואומרת גרושה הייתי ופנויה באותה שעה: **ור"ש מכשיר.** דסבר ר"ש דחכמים תקנו זמן בגיטין משום פירי, שאם לא יהיה הבעל מוכר והולך פירות נכסי מלוג של אשתו לאחר גרושין, וכשתבעו בדין יאמר קודם גירושין מכרתי. ולהכי מכשיר ר"ש בנכתב ביום ונחתם בלילה אע"פ שהוא מוקדם, דסבר משעה שנתן עיניו לגרש אע"פ שלא גירש שוב אין לו לבעל פירות. ואין הלכה כר"ש: **ג בדיו.** אלמיד"ר בערבי: **סיקרא.** צבע אדום: **קומוס.** שרף האילן: **קנקנתום.** וידריאול"ו בלע"ז: **על העלה של זית.** תלושה: **ונותן לה את הפרה.** שאינו יכול

it] on the horn of an ox and give her the ox [he may not detach and give her the horn as this is deduced from the verse which states; “He should write her a bill of divorce and place it in her hand,” (Deuteronomy 24:1) i.e., a document which, after its writing is ready to be given, excluding something which requires writing, detaching and then, giving] or [he may write it] on the hand of a slave

and give her the slave. Rabbi Yose HaGalili says; It may not be written on anything living [such as a horn or hand] or on foodstuffs [such as an olive leaf. Rabbi Yose holds that the verse refers to a *get* as a book of divorce “*sefer krisut*” so it must be similar to a book; just as a book is not written on something alive or on foodstuffs, so, too, a *get* may not be written on something alive or on foodstuffs. The Sages maintain that the verse compares it to a book in that it tells a story, i.e., the details of the divorce]. (4) One may not write [a *get*] on something still attached to the soil [as explained above, the verse excludes anything which requires writing, detaching and then, giving]. If, however, it [the *tofah* (the part of the *get* which is written in the manner of a form which leaves blank the names and the date)] was written on something still attached to the soil and then detached, [and then the *toraf*, the part of the *get* where the names and the date are written were filled in and the witnesses] signed and then given to the wife, it is valid [since this is considered having been written after having been detached]. Rabbi Yehudah invalidates unless [all of] it [including the *tofah*] is written and signed on something which is detached from the soil [he maintains that the Rabbis forbade writing the *tofah* while attached lest it become confused with the *toraf*]. Rabbi Yehudah ben Betaira says that [a *get*] must not be written on a sheet from which writing has been erased nor on *diftera* [erasable paper], because the writing on it can be altered [without being noticeable, thus the signatories do not attest to that which is written]. The Sages, however, validate [such a *get* since *eidei mesirah karti* — thus it is the witnesses who saw the transfer that validate the

רבנו עובדיה מברטנורא

לקצצו אחר כתיבה, דכתיב (דברים כ"ד) וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה, מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה, יצא זה שמחוסר כתיבה קציצה ונתינה: רבי יוסי הגלילי אומר בו'. דרחמנא קרייה לגט ספר, מה ספר מיוחד שאין בו רוח חיים ואינו אוכל, אף כל שאין בו רוח חיים ואינו אוכל. ורבנן אמרי אי כתב בספר כדקאמרת, השתא דכתיב ספר, לטפירת דברים הוא דאתא. והלכה כחכמים: ד אין כותבין במחובר. מפני שמחוסר קציצה: כתבו על המחובר וכו'. הכי קאמר, כתב במחובר הטופס, שהוא כל הגט כולו חוץ ממקום האיש ומקום האשה והזמן: ותלשו וחתמו. כלומר שכתב התורף שהוא מקום האיש והאשה והזמן אחר שתלשו: כשר. דכיון שנכתב התורף בתלוש, אע"פ שהטופס נכתב במחובר, כשר: על הנייר המחוק. שיכול לחזור ולמחוקו עד העדים ולכתוב עליו מה שירצה ולא מנכרא מלתא, שהרי עדים נמי על המחוק הם חתומים: ודפתרא. אין המחוק שלו ניכר. דיפתרא, דמליח וקמיה ולא עפיץ: וחכמים מכשירין. בגיטין בלבד. דסבירא להו עדי מסירה כרת, והעדים שהגט נמסר בפניהם הם עיקר הגרושין, לא עדי חתימה. אבל בשאר שטרות דסמכין אעדי חתימה, מודים חכמים שאין נכתבים לא על נייר מחוק

וית, ועל הקרן של פרה ונותן לה את הפרה, על היד של עבד ונותן לה את העבד. רבי יוסי הגלילי אומר, אין כותבין לא על דבר שיש בו רוח חיים, ולא על האקלין: ד אין כותבין במחבר לקרקע. כתבו במחבר, תלשו וחתמו ונתנו לה, כשר. רבי יהודה פוסל, עד שתהא כתיבתו וחתמתו בתלוש. רבי יהודה בן בתירה אומר, אין כותבין לא על הנזיר המחוק ולא על הדפתרא, מפני שהוא יכול להודיף. וחכמים

get]. (5) All [persons] are qualified to write [the tofas of] a get, even a deaf-mute, a mentally incompetent person and a minor [provided that there is an adult supervising them and telling them to write it lishmah]. A woman may write her own get and a man his own receipt [for the ketubah], since the document [i.e., the get] is validated by the [witnesses who see the transfer; they usually are the same witnesses whose] signatures are attached to it. All [persons] are qualified to

act as agents of a get [either to accept on behalf of the wife or to deliver on behalf of the husband] except a deaf-mute, a mentally incompetent person, and a minor [they are considered mentally inadequate], a blind man [who may not bring a get from overseas since he cannot say: It was written and signed in my presence] and a non-Jew [who may not serve as any sort of messenger regarding divorce since the laws of Jewish divorce do not apply to him]. (6) If, after being entrusted [with the get, but before delivering it], the minor became of age or the deaf-mute recovered his speech or the blind person, his sight or the mentally incompetent, his faculties or the non-Jew converted, [the get] is [still] invalid. But if the agent was [originally] sound, became a deaf-mute and then recovered his speech, or [being] with sight, became blind and recovered his sight, or [being] sane, became insane and recovered his faculties, [the get] is valid [in the case where he was with sight and became blind, it is not necessary to regain his sight in order to be able to give the get since he can testify that it was written and signed before him]. The general rule is that any agent who is mentally competent at the beginning and at the end is qualified [to be an agent]. (7) Even those women who are not believed when they testify that the husband [of a certain woman] is dead [since they are suspected of testifying falsely out of spite] are acceptable [as an agent] to bring a get. Namely,

רבנו עובדיה מברטנורא

ולא על דיפתרא. והלכה כחכמים: ה ואפילו חרש שוטה וקטן. והוא שגדול עומד על גביו ואומר לו כתוב לשם פלוני. אבל נכרי ועבד, אפילו גדול עומד על גביו, לכתחלה לא יכתוב גט, מפני שהם בני דעת ואדעתא דנפשיהו עבדי, שאפילו גדול אומר לו כתוב לשם פלוני הוא לא יכתוב אלא לדעת עצמו. ואם נכרי ועבד כתבו טופס הגט, וישראל בן דעת כתב התורף שהוא שם האישה והזמן שכל אלו צריכין לשמן, הגט כשר. וכן חרש שוטה וקטן דאמרין במתניתין שכשרים לכתוב את הגט, ה"מ טופס, אבל תורף אינו כשר אלא שיכתבו ישראל גדול ובן דעת: חוץ מחרש שוטה וקטן. דלאו בני דעה נינהו: וסומא. פסול להביא גט מחוצה לארץ, שאינו יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם. אבל להביא גט בארץ ישראל שא"צ לומר בפני נכתב ובפני נחתם, או אפילו בחו"ל אם הגט מקויים בחותמיו, או להיות שליח של אשה לקבל גיטה, לכל אלו הסומא כשר: ונכרי. דליתיה בתורת גיטין וקדושין, ובמידה דלנפשיה לא חזי לא מצוי למעבד שליחותא לאחריני: ו קיבל הקטן. הגט מיד הבעל: והגדיל. קודם שמסרו לה: פתוח ונסתמא וחזר ונתפתח. אפילו לא חזר ונתפתח, הואיל והיה פתוח בשעת קבלת הגט שפיר מצוי למיהוי שליח, דהא יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם. אלא אידי דבעי למתני סיפא וחזר ונשתפה, שצריך שיהיה בן דעת בשעת נתינה, תנא נמי רישא וחזר ונתפתח. וכל פסולי עדות בעבירה, פסולין להביא את הגט, שאין נאמנים לומר בפני נכתב ובפני נחתם. ואם הגט מקויים בחותמיו, כשרים להביאו: ז חמותה ובת חמותה כו'. אין נאמנות לומר מת בעלה,

מכשירין: ה הכל כשרין לכתוב את הגט, אפילו חרש שוטה וקטן. האשה כותבת את גטה, והאיש כותב את שוברו, שאין קיום הגט אלא בחותמיו. הכל כשרין להביא את הגט, חוץ מחרש שוטה וקטן וסומא ונכרי: ו קבל הקטן והגדיל, חרש ונתפקח, סומא ונתפתח, שוטה ונשתפה, נכרי ונתגיר, פסול. אבל פקח ונתחרש וחזר ונתפקח, פתוח ונסתמא וחזר ונתפתח, שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה, כשר. זה הכלל, כל שתחלתו וסופו בדת, כשר: ז אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה, נאמנות להביא את גטה,

her mother-in-law, her mother-in-law's daughter, her husband's other wife, her husband's brother's wife, and her husband's daughter. Why is a *get* different from [a report of] death? Since the writing in the *get*

proves [that she is getting divorced]. A woman may be the bearer of her own *get*, but she must declare: In my presence, it was written and in my presence, it was signed.

רבנו עובדיה מברטנורא

משום דסניין לה ומכוונין לקלקלה: ובלבד שהיא צריכה לומר בפ"נ ובפ"נ. ודוקא כשהתנה הבעל עמה בשעה שמסר הגט לידה ואמר לה לא תתגרשי אלא בבית דינו של פלוני ותאמרי בפ"נ ובפ"נ. והב"ד לוקחין אותו מידה אחר שאמרה בפ"נ ובפ"נ, וממנין שליח שיחזור ויתן אותו לה. אבל אשה שגיטה יוצא מתחת ידה בכל מקום שהיא, הרי זו מגורשת, ואפילו שאין הגט מקוים בחותמיו, ואינה צריכה שתאמר בפני נכתב ובפני נחתם:

Gemara Gittin, 23a

גמרא גיטין דף כ"ג.

[The Mishnah states: All are qualified to act as agents of a *get*] except a deaf-mute person, one who is mentally incompetent, a minor, a blind man and a non-Jew. We understand that a deaf-mute, one who is mentally incompetent, and a minor are disqualified because they are considered mentally inadequate. A non-Jew also [is understood] since [the Jewish law of divorce and marriage is not applicable to him] he can not release himself [and thus he cannot serve as an agent for that which he cannot do for himself]. But why should a blind person be disqualified? Said Rabbi Sheshet: It is because he does not know from whom he is taking and to whom

he is giving. Rabbi Yosef asked him: [If that were the case] how is a blind man permitted to his wife? Or for that matter, any man permitted to his wife at night [when he does not see her]? The reason is because he recognizes her voice. Here, too, he [the blind man] recognizes voices. Rather, said Rabbi Yosef: The fact here is, that we are referring to a *get* that is coming from overseas, the bearer of which must declare: In my presence, it was written and signed, and a blind man cannot say this. Said Abaye to him: If that is so, then one who became blind after [receiving the *get*] ought to be qualified, yet the Mishnah explicitly states: If he was with sight, became blind, and recovered his sight, [the *get*] is valid, but if he did not recover his sight, it is not valid? Truthfully, he is qualified even if he does not regain his sight. However, since the Mishnah employed the formula "or [being] sane, became insane and recovered his faculties," where it is necessary that he recover his faculties, for if he does not recover, he is

חמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה. מה בין גט למיתה, שהכתב מוכיח. האשה עצמה מביאה את גטה, ובלבד שהיא צריכה לומר, בפני נכתב ובפני נחתם:

חוזק מחרש שוטה וקטן וסומא ונכרי. בשלמא חרש שוטה וקטן דלאו בני דעה נינהו נכרי נמי דלאו בר התירה הוא. אלא סומא אמאי לא. אמר רב ששת לפי שאינו יודע ממני נוטלו ולמי גותנו. מתקיף לה רב יוסף היאך סומא מותר באשתו. היאך בני אדם מותרים בנשותיהם בלילה. אלא בטביעות עינא דקלא הכא נמי בטביעות עינא דקלא. אלא אמר רב יוסף הכא בחוצה לארץ עסקינן דבעי למימר בפני נכתב ובפני נחתם. ולא מצוי למימר. אמר ליה אביי אלא מעתה פתוח ונסתמא דמצי אמר הכי נמי דכשר. והא קתני פתוח ונסתמא וחזר ונתפתח כשר חזר ונתפתח אין לא חזר ונתפתח לא הוא הדין דאף על גב דלא חזר ונתפתח ואידי דקתני שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה טעמא דחזר ונשתפה הא לא חזר ונשתפה

not qualified, therefore, the Mishnah also uses [similar wording in the other clause]: If he was with sight, became blind and recovered his sight. Said Rabbi Ashi: There is an indication of this in the language of the Mishnah itself since it says: The general rule is that any agent who is mentally competent at the beginning and at the end is qualified [to be an agent]. And it does not say: Any agent who is competent at the beginning and at the end is qualified [thus laying the stress on mental competence and where this is not an issue such as where he became blind later, he is qualified]. This proves it. A question was asked of Rabbi Ammi: May a slave be an agent on behalf of a woman to receive her *get* from her husband? He replied: Since the

Mishnah declares a non-Jew disqualified, we may infer that a slave is qualified. Rabbi Yochanan said: A slave cannot be made an agent to accept a *get* on behalf of a woman from her husband because he does not fall under the jurisprudence of Jewish law regarding divorce and marriage. Rabbi Elazar asked: Your reason [that he is disqualified] is because he cannot do for another that which he cannot do for himself, but something which he can do for himself, he could be appointed to do for another. But if so, a non-Jew or Kuti who may give *terumah* for themselves as we have learned: If a non-Jew or Kuti gives *terumah* from his own produce, it is genuine *terumah*, and yet we also learned: If a non-Jew gives *terumah* from the produce of a Jew even with his permission, it is not considered *terumah*. What is the reason? Is it not because [he is totally disqualified from becoming an agent, for] it is written: "So shall you, too, set aside" [אתם גם אתם] (Numbers 18:28) and we take the superfluous language to [infer that you may appoint agents but it also] indicates that just as you are Israelites, so, too, your agents must be Israelites [thus the reason that a slave cannot be appointed as an agent is not because he cannot do for another that which he cannot do for himself; rather, it is because he is excluded from becoming an agent as is the non-Jew]? No [the proper inference is: Just as you are sons of the covenant, so must your agents be sons of the covenant [a slave is included in "sons of the covenant" and thus, may be an agent. Therefore, the only reason disqualifying him is that of Rabbi Yochanan].

זוהר נשא דף ק"ד ע"א

איש איש כי תשטה אשתו וגומר. מאי האי לגבי האי אלא כמה דכתיב למעול מעל בני. רבי אלעזר אמר איש איש. מאי האי איש איש דהא בהך סגיי אלא הא אוקמוה. אבל איש איש משמע איש דאיהו איש וקניים קרא דכתיב שתה מים מבורך וגומר. בדין הוא איש בעלמא איש לגבי אתתיה

לא. תנא נמי פתוח ונסתמא וחזר ונתפתח. אמר רב אשי דיקא נמי דקתני זה הכלל כל שתחלתו וסופו בדעת כשר ולא קתני כל שתחלתו וסופו בכשרות כשר שמע מינה. בעו מיניה מרבי אמרי עבד מהו שיעשה שליח לקבל גט אשה מיד בעלה אמר להו מדקא פסיל ליה לנכרי מקלל דעבד כשר. אמר רבי יוחנן אין העבד נעשה שליח לקבל גט לאשה מיד בעלה לפי שאינו בתורת גיטין וקדושין. מתקיף לה רבי אלעזר טעמא במילתא דליתיה הא במילתא דאיתיה כשר והא נכרי והא כותי דאיתנהו בתורת תרומה דנפשטיהו. דתנן הנכרי והכותי שתרומו משלהם תרומתן תרומה ותנן נכרי שתרום של ישראל אפילו ברשות אין תרומתו תרומה מאי טעמא לאו משום דכתיב (במדבר י"ח) אתם גם אתם מה אתם ישראל אף שלוחכם ישראל. אמרי דבי רבי ינאי לא מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית:

ומעלה בו מעל הא בחד סגי אמאי תרי אלא חד לעילא וחד לתתא. חד לכנסת ישראל וחד לבעלה. בגין כך והביא האיז את אשתו. אמאי אל הכהן רוא דמלה בגין דכהנא שושבינא איהו דמטרוניתא הקא אית לאסתכלא הא כתיב (ויקרא א) ושחט את בן הבקר ושחט אתה ולא כהנא דכהנא אסיר ליה בדינא בגין דלא יפגים ההוא אתר דאחיד ביה ואת אמרת והביא האיז את אשתו אל הכהן למדן דינאה. אלא ודאי כהנא לדא חזי בגין דאיהו שושבינא למטרוניתא וכל נשי עלמא מתברכן (ג"א אתאחדת) בכנסת ישראל ועל דא אתתא דלתתא מתברכא בשבע ברכות דאחידת בה בכנסת ישראל וכהנא קאים לאתקנא מלי דמטרוניתא ולעיינא בכל מה דאצטרך בגין כך כהנא לדא ולא אחרא. ואי תימא דאיהו עביר דינא לאו הכי אלא לאסנאה שלמא בעלמא קא אשתדל בהאי ולאסנאה חסד. דאי ההיא אתתא אשתכחת זכאה כהנא אסגי שלמא בהו ולא עוד אלא דמתעברא בברא דבר ואתעביר שלמא על ידוי. ואי לא אשתכחת זכאה איהו לא עביר דינא אלא ההוא שמא קדישא דאיהו קא משקרת ביה הוא עביר דינא בדיק לה. תא חזי כהנא לא עייל גרמה להאי אלא כד היא יחבת גרמה קמיה לחפאה (ג"א לזכאה) ומנא ותרין שאיל לה פין דאיהו בעינא לאשתכחא זכאה כדן כהנא עביר עובדא בגין לאסנאה שלמא. כהנא כתיב שמא קדישא חד זמנא בארע מישר לבתר כתיב ליה. למפרע אתוון סריטין בטחירין דינא בדינא. רחמי ברחמי. רחמי בדינא ודינא ברחמי. אשתכחת זכאה אתוון רחמי אשתכחו ודיגין סלקין. לא אשתכחת כדקא יאות רחמי סלקין ודיגין אשתארו וכדין דינא אתעביר:

Yosef le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Sefer HaCharedim, 60

מספר חסידים סימן ס'

At the end of Hoshea it is written: "Return, O Israel, to the Lord your God." (Hosea 14:2) Repentance is so great that it reaches all the way to God's throne, as it says: "To the Lord." Repentance is one of the things that preceded the world. It is equivalent to all the sacrifices, as it says: "God's sacrifices are a broken spirit." (Psalms 51:19) It does not say: "Sacrifice," rather [it says]: "Sacrifices." A penitent should not feel that he is far from the level of the righteous because of the various types of sins that he committed, for this is not so; he is beloved and pleasing before the Creator even more than the righteous. For he tasted sin and overcame his inclination [by repenting]. Our Sages, of blessed memory, said: "In the place where penitents stand, the completely righteous cannot stand." (Berakhot 34b; Sanhedrin 99a) Fortunate is one who overcomes his inclination when he is still yet strong and young, as Scripture says: "Remember your Creator in the days of your youth." (Ecclesiastes 12:1)

כתיב בסוף הושע (יד) שובה ישראל עד ה' אלהיך. גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנאמר עד ה' והיא אחת מן הדברים שקדמו לעולם והיא שקולה כנגד כל הקרבנות שנאמר (תהלים נא) ובחי אלהים רוח נשברה לא נאמר זבח אלא ובחי ואל יראה לבעל התשובה שהוא מרוחק ממעלת הצדיקים מפני העונות והחטאים והפשעים אשר העוה וחטא ופשע כי אין הדבר כן אלא אהוב הוא ונחמד לפני הבורא יותר מן הצדיקים שהרי טעם את החטא וכפה את יצרו ואמרו חכמינו זכרונם לברכה במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד ואשרי המתגבר על יצרו כשהוא איש בחור וטוב כמו שאמר הכתוב (קהלת יב) וזכור את בוראך בימי בחורותיך:

Practical Law:

הלכה

Rambam, Laws of Prayer, Chapter 7

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ו

(1) In most of our cities, the people have made it their custom to recite these blessings one after another in the synagogue, whether they have become obligated to say them, or not. This is a mistake, and it is not proper to do so; a person should not recite a blessing unless he has become obligated to do so.

[However, see Shulchan Aruch, Ohr HaChaim, 46:2 and Mishnah Berurah 13.]

(2) Someone who is learning Torah early in the morning before he has recited the Shema, whether he is studying the Written or the Oral Torah, first washes his hands and recites three blessings, and then he may learn. These blessings are: "Who has sanctified us with His commandments and commanded us regarding words of Torah. Please, Lord our God, make the words of Your Torah pleasant in our mouths and in the mouths of Your people, the whole house of Israel, and may we and our descendants and the descendants of Your nation be people who know Your

Name and occupy themselves with Your Torah. Blessed are You, O Lord, who teaches Torah to His people Israel. Blessed are You, Lord our God, King of the universe, who chose us from all the nations and gave us His Torah. Blessed are You, O Lord, who gives the Torah."

(3) Every day one is obligated to recite these three blessing. He then learns a little bit of Torah. The people have made it their custom to read the blessing of the priests [for this purpose]. In some places, they read "Command the Children of Israel." (Numbers 28:1-8) In some places, they read both of them, as well as chapters or laws from the Mishnah or from the *beraitot*.

א נהגו העם ברוב ערינו לברך ברכות אלו זו אחר זו בבית הכנסת בין נתחייבו בהן בין לא נתחייבו בהן וטעות הוא. ואין ראוי לעשות כן ולא יברך ברכה אלא אם כן נתחייב בה: ב המשפטים לקרוא בתורה קודם שיקרא קריאת שמע בין קורא בתורה שבכתב בין קורא בתורה שבעל פה נוטל ידיו תחלה ומברך שלש ברכות ואחר כך קורא. ואלו הן: אשר קדשנו במצותיו וצונו על דברי תורה. והערב נא ה' אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך כל בית ישראל ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך יודעי שמך ועוסקי תורתך ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל. ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו ברוך אתה ה' נוהג התורה: ג בכל יום חייב אדם לברך שלש ברכות אלו ואחר כך קורא מעט מדברי תורה. ונהגו העם לקרוא ברכת כהנים. ויש מקומות שקורין צו את בני ישראל. ויש מקומות שקורין שתיהן וקורין פרקים או הלכות מן המשנה ומן הברייתות:

NASO FOR WEDNESDAY

נשא ליום רביעי

TORAH

תורה

יחין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ו דמילוי ו דשם ב"ן לקנות בו הארת נפש משבת הבאה

לו ויהיו פקדיהם למשפחתם אלפים שבע לו והיו מניניהון לזרעיתהון

(36) Their tally, according to their families: two thousand, seven hundred and